

**ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

Інформаційно-бібліографічний відділ

Чорна пляма в історії України

Бібліографічний список

Тернопіль–2008

УДК 016:9+(477)«1932–1933»
ББК–91:63.3/4Укр/6
Ч–75

Укладачі *Н. Маскова, В. Чупрова, Л. Оленич*

Редактор *Г. Жовтко*

Відповідальний за випуск *В. Вітенко*

Комп'ютерний набір *Н. Мучка, Ю. Ділай*

Ч–75 Чорна пляма в історії України : бібліогр. список / ТОУНБ ; уклад. :
Н. Маскова, В. Чупрова, Л. Оленич. — Т., 2008. — 31 с.

Вшануванню пам'яті мільйонів співвітчизників, які стали жертвами голодомору та його наслідків, присвячене дане видання. У ньому зібрано документи, публіцистичні та художні твори.

Список адресований історикам, учителям, бібліотечним працівникам, студентам, учням.

УДК 016:9+(477)«1932–1933»
ББК–91:63.3/4 Укр/6

Мільйони тих,
що голодом убиті,
навіки стали
пам'яттю і болем,
пшеничним білим хлібом,
чорним житнім...
І просто — полем,
Українським полем.

Н. Вологовська

Голодне лихоліття 33-го — не просто історична минувшина, а незагойна фізична й духовна рана українського народу, яка пекучим болем пронизує пам'ять багатьох поколінь. Голос більше десяти мільйонів невинних жертв лунає в наших серцях та викликає в думках такий самий розпач, як і 75 років тому. Знання про трагедію примножуються й серце щемить нестерпніше.

Сьогодні ще живі люди, які пам'ятають голодомор і можуть розповісти про нього. Але з кожним днем таких свідків, котрі на той час були маленькими дітьми, стає все менше. Ми втрачаємо свою живу історію... Тому найбільш актуальним завданням зараз є зібрати ці свідчення та зберегти їх для майбутніх поколінь.

Частково увічнити пам'ять про жертви голодомору — мета бібліографічного списку «Чорна пляма в історії України», підготовленого Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою.

У виданні зібрано книги та статті з періодики, які поповнили фонд бібліотеки впродовж останніх років. Також подано інформацію про висвітлення голодомору в художній літературі, сценарії, у яких розповідається про цю жахливу подію в історії України.

Список складається з чотирьох розділів. У першому розділі зібрано офіційні документи, книги й статті загального характеру, наукові розвідки та свідчення очевидців.

Окремо представлено матеріали, як публіцистичні статті, так і спогади свідків голодомору, видрукувані в періодичних виданнях Тернопільщини.

Розділ «Голодомор у художній літературі» має підрозділи «Проза» і «Поезія». У третьому розділі подано сценарії масових заходів. В останньому розділі зібрано бібліографічні матеріали.

У межах розділів літературу розміщено за алфавітом авторів і назв видань. Зібрані в списку джерела переглянуто *de visu*.

ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ — БІЛЬ СЕРЦЯ ВСІЄЇ УКРАЇНИ

1. Закон України «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні» від 28 листоп. 2006 р. № 376-V // Урядовий кур'єр. — 2006. — 1 груд. — С. 6.
2. Про проголошення в Україні 2008 року Роком пам'яті жертв Голодомору : Указ Президента України від 24 листоп. 2007 року № 1144 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 37. — С. 43.
3. Про відзначення у 2006 році Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій : Указ Президента України від 12.10.2006 № 868 // Урядовий кур'єр. — 2006. — 19 жовт. — С. 13.
4. Про відзначення Дня пам'яті жертв голодомору та політичних репресій : Указ Президента України від 22.11.2005 № 1644/2005 // Урядовий кур'єр. — 2005. — 24 листоп. — С. 5.

***

5. Ющенко, В. Звільнити себе від страху і неправди : промова Президента України 25 листоп. 2006 р. / В. Ющенко // Укр. мова та л-ра в школі. — 2006. — № 8. — С. 64–65.

***

6. Альманах українського народного союзу на рік 1983 : річник 73. — Держзі Ситі ; Нью Йорк : Свобода, 1983. — 272 с. — (У 50-річчя трагедії голодомору).
7. Бондарчук, А. Знімали у тайзі кіно про хліб / А. Бондарчук. — Луцьк : Терен, 2004. — 80 с.
8. Геноцид українського народу : історична пам'ять та політико-правова оцінка : Міжнар. наук.-теорет. конф., Київ, 25 листопада 2000 р. : матеріали. — К. : Вид-во М. П. Коць, 2003. — 596 с.
9. Глушаниця, П. Війна без пострілів / П. Глушаниця. — К. : Києво-Могилянська академія, 2004. — 120 с.
10. Голод 1932-1933 років в Україні : документи і матеріали / НАН України, Ін-т історії України ; Міжнар. благодійний фонд «Україна» 300 ; упоряд. Р. Пиріг. — К. : Києво-Могилянська академія, 2007. — 1126 с. : фотогр.
11. Голод 1932-1933 років на Україні : очима істориків, мовою документів / Ін-т історії партії при ЦК Компартії України ; упоряд. Р. Я. Пиріг та ін. — К. : Політвидав України, 1990. — 603 с.
12. Голод 1933 року в Україні : свідчення про винищення Москвою українського селянства. — 2-е вид., доп. — Д. ; Мюнхен : [Б. в.], 1993. — 224 с.
13. Голодовка : 1932-1933 роки на Переяславщині : свідчення. — Переяслав-Хмельницький : Вид-во М. П. Коць, 2000. — 445 с.
14. Голодомор 1932-1933 років на Сумщині / Держ. архів Сумської області. — Суми : Ярославна, 2006. — 356 с.
15. Голодомори в Україні : Причини, жертви, злочинці : матеріали конф. 5 квіт. 2003 р. [Харків] / ред. К. Кошак. — Х. : [Б. в.], 2003. — 60 с.

16. Гришко, В. Москва сльозам не вірить : народовбивство по-кремлівськи / В. Гришко. — К. : Юніверс, 2003. — 245 с.
17. Засвіти свічку, 1932–1933. — [Б. м. : б. в.], [2005?]. — [20 с.] : іл. + CD-ROM (Станкович Є. Панахида за померлими з голоду).
18. Звичайна, О. Миргородський ярмарок / О. Звичайна. — Мюнхен : Ліга укр. політ. в'язнів, 1953. — 48 с.
19. Кваснєвський, В. Із мороку до світла : (Московсько-жидівський синдром українського голокосту) / В. Кваснєвський. — Т. : Терно-граф, 2006. — 88 с.
20. Колективізація і голод на Україні, 1929–1933 : зб. документів і матеріалів / АН України, Ін-т історії України, Археогр. коміс. та ін.; упоряд. : Г. М. Михайличенко, Є. П. Шаталіна. — К. : Наук. думка, 1992. — 732 с.
21. Коломієць, І. Голодомор : спогади однієї родини / І. Коломієць. — К. : [Б. в.], 2003. — 67 с.
22. Кому був вигідний Голодомор? : На допомогу тим, хто вивчає Голодомор в Україні : [зб. статей]. — К. : МАУП, 2004. — 64 с. — (Б-ка журналу «Персонал»).
23. Конквест, Р. Жнива скорботи : Радянська колективізація і голодомор / Р. Конквест. — К. : Либідь, 1993. — 384 с. : іл.
24. Кульчицький, С. Демографічні наслідки голоду 1933 року на Україні / С. Кульчицький ; АН УРСР. — Препринт № 4. — К., 1989. — 14 с.
25. Кульчицький, С. В. Становище дітей на Україні у 1931–1933 рр. : (документальна розповідь) / С. В. Кульчицький, Є. П. Шаталіна ; АН УРСР. — Препринт № 9. — К., 1989. — 28 с.
26. Кульчицький, С. В. 1933 : трагедія голоду / С. В. Кульчицький ; Т-во «Знання» УРСР. — К., 1989. — 47 с. — (Серія 1 «Теорія і практика КПРС. Історія»; № 6).
27. Лактіонов-Стезенко, М. Смак трави або приклад швидкої побудови соціалізму в окремо взятій країні / М. Лактіонов-Стезенко. — К. : Дніпро, 2003. — 384 с.
28. Левченко, С. Дух України : 1929–1933 : Жахливі роки нищення українського народу Москвою : сценічний образ / С. Левченко. — Англія, 1963. — 31 с.
29. Марунчак, М. Нація в боротьбі за своє існування : 1932 і 1933 в Україні і діаспорі / М. Марунчак. — Вінніпег : [Б. в.], 1985. — 144 с.
30. Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932–1933 годов : итоговый отчет 1990 года. — К. : [Б. и.], 1992. — 192 с.
31. Михальченко, Л. Лихоліття села Новоселиця / Л. Михальченко. — К. : Києво-Могилянська академія, 2003. — 36 с.
32. Міщенко, О. В. Безкровна війна : кн. свідчень / О. В. Міщенко. — К. : Молодь, 1991. — 176 с.
33. Міщенко, О. В. Безкровна війна : розповідь про голод 1933 р., записана в селах Козельщин. р-ну на Полтавщині / О. В. Міщенко ; Т-во «Знання» УРСР ; вступ. слово О. Гончара і автора. — К., 1990. — 47 с.

34. Народні оповідання / упоряд. М. Зінчук. — К. : Муз. Україна, 1993. — 96 с. — (Бібліотечна серія).
35. Неоголошена війна : (спогади свідків, архівні документи та роздуми сучасника про голодомор 1932–1933 років) / авт.-упоряд. В. Тимофеев. — Т. : Збруч, 1993. — 134 с.
36. Парсенюк, Б. Ф. Непреходящая боль : ист.-докум. очерки / Б.Ф. Парсенюк. — Донецк : Регион : СПД Бледнов, 2006. — 150 с.
37. Піст від диявола : Присвячується жертвам голодоморів в Україні / упоряд. і автор ігумена Серафима. — К. : Мистецтво, 2003. — 112 с.
38. Половецький, П. Геєнна огненна та інші документальні праці до «Книги буття» українського народу / П. Половецький ; Асоц. дослідників голодоморів в Україні. — 3-є вид. — К. ; Х. : [Б. в.], 2002. — 128 с.
39. Портрет темряви : свідчення, документи і матеріали : у 2 кн. — К. ; Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1999.
Кн. 1. — 705 с.
Кн. 2. — 612 с.
40. Самійленко, І. Соціо-політичне тло голодового геноциду в Україні : Комунізм — смертельний ворог села : історичний нарис / І. Самійленко. — К. : Просвіта, 1998. — 40 с.
41. Сергійчук, В. Як нас морили голодом / В. Сергійчук. — К. : Укр. вид. спілка, 2003. — 250 с.
42. Смертю смерть подолали : голодомор в Україні 1932–1933. — К. : Україна, 2003. — 352 с.
43. Соловей, Д. Сказати правду : три праці про голодомор 1932-1933 років / Д. Соловей ; НАН України, Ін-т політ. та етнонац. досліджень ; за ред. Ю. Шаповала, О. Юренка. — К. ; Полтава : Гротекс, 2005. — 300 с.
44. Старів, С. Страта голодом / С. Старів ; пер. з англ. за ред. Р. Доценка. — К. : Просвіта, 2002. — 272 с.
45. Суслик, Р. Л. Сумні спогади : 1933 р. на Полтавщині / Р. Л. Суслик. — [Б. м. : б. в.], 1951. — 30 с.
46. Ткаченко, Б. Під чорним тавром : історична розвідка про геноцид на Україні і, зокрема, на Лебединщині в 1932–1933 рр. / Б. Ткаченко. — Лебедин : Білий лебідь, 1994. — 458 с.
47. Томенко, М. З трудової книжки матері / М. Томенко. — К. : Укр. письменник, 1995. — 125 с.
48. Томенко, М. Трагічні етюди : голодомор, геноцид, репресії в Україні (1921–1922, 1932–1933, 1937, 1947, 1949 рр.) : документи, факти, архівні матеріали, свідчення очевидців, листи-відгуки на епічно-психологічну поему народного болю «Трудова книжка матері» / М. Томенко. — К. : Деміур, 2003. — 76 с. — (Кн. 3).
49. 33-й : голод : Народна книга — Меморіал / підгот. Л. Коваленко, В. Маняком. — К. : Рад. письменник, 1991. — 582 с.
50. Український голокост : 1932-1933 : свідчення тих, хто вижив : у 3 т. / ред. о. Ю. Мисик. — К. : Києво-Могилянська академія, 2005 —
Т. 1. — 2005. — 296 с.

Т. 2. — 2005. — 443 с.

Т. 3. — 2006. — 432 с.

51. Український хліб на експорт : 1932–1933 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Центр українознавства. — К. : ПП Сергійчук М. І., 2006. — 432 с.
52. Чорна тінь голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям : книга пам'яті / Терноп. обл. держ. адміністрація ; Терноп. обл. рада ; упоряд. : Б. Лановик, М. Лазарович, Р. Матейко. — Т. : Джура, 2003. — 292 с.
53. Чорні жнива : голод 1932–1933 років у Валківському та Коломацькому районах Харківщини : (документи, спогади, списки померлих). — К. ; Х. ; Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1997. — 366 с.

***

54. Бадзьо, Ю. Вигублювали не просто села : Знищували українські традиції, українську мову, наш національний дім / Ю. Бадзьо // *Голос України*. — 1993. — 30 черв.
55. Бадзьо, Ю. Идеологическая основа голодомора 1932–1933 годов / Ю. Бадзьо // *Персонал*. — 2004. — № 1. — С. 26–28.
56. Базелюк, М. Український голокост / М. Базелюк // *Шлях перемоги*. — 2003. — 19 лют. — С. 1, 2.
57. Бандера, С. «Історична амнезія» / С. Бандера // *ПіК*. — 2001. — № 44. — С. 41.
58. Безансон, А. Війна більшовиків проти селян : (1993 рік) / А. Безансон // *Всесвіт*. — 1993. — № 10. — С. 128–132.
59. Безпалько, П. Війна проти народу / П. Безпалько // *Укр. слово*. — 2003. — 16–22 січ. — С. 9.
60. Безпалько, П. Злочину проти народу немає прощення : Голодомор-геноцид 1932-1933 років на Вінниччині / П. Безпалько, В. Кашук // *Персонал плюс*. — 2007. — 6–12 черв. — С. 7.
61. Бєсяда, І. Жнива скорботи / І. Бєсяда // *За вільну Україну*. — 2002. — 18–19 жовт. — С. 1, 7.
62. Біленко, В. Голодомор-33 : не стихійне лихо, а цілеспрямована політика / В. Біленко // *Сіл. вісті*. — 1993. — 14 верес.
63. Білецький, М. Світ повинен це пам'ятати : Про юридичну кваліфікацію Голодомору / М. Білецький // *День*. — 2005. — 19 листоп. — С. 7.
64. Білокінь, С. Голодомор та інші механізми терору / С. Білокінь // *Персонал*. — 2002. — № 12. — С. 17.
65. Бітнер, О. Історія свідчень : це був геноцид проти українського народу / О. Бітнер // *Урядовий кур'єр*. — 2003. — 14 лют. — С. 5.
66. Бокий, І. Трагедія нації : від великого голодомору до великого пограбування народу / І. Бокий // *Сіл. вісті*. — 1993. — 10 верес.
67. Бондарчук, Л. Голодомор — це геноцид України / Л. Бондарчук // *Шлях перемоги*. — 2003. — 13–19 листоп. — С. 8.
68. Брунь, С. День пам'яті жертв голодомору / С. Брунь // *Укр. слово*. — 2000. — 23–29 листоп. — С. 4.

69. Брязгунов, Ю. Голод 30-х років у центральному Чорнозем'ї та на Кубані : антиукраїнське спрямування / Ю. Брязгунов // Пам'ять століть. — 2003. — № 3. — С. 51–61.
70. Бушанський, В. Агнець жертвний / В. Бушанський // Віче. — 2006. — № 11/12. — С. 12–13.
71. В 1932–1933 гг. в Украине во время искусственного голодомора погибло более 5 млн. человек // Факты. — 1999. — № 171. — С. 13–15.
72. Варавва, Г. Український Голодомор : хто повинен розплачуватись? / Г. Варавва // Закон і бізнес. — 2006. — 2–8 груд. — С. 15.
73. Василевський, П. Гекатомба голоду на Україні : Спогад про небувалий в історії України голодомор у 1932–1933 рр. / П. Василевський // Сучасність. — 1991. — № 6. — С. 83–89.
74. Васьківська, О. Голодомор / О. Васьківська // Вісник Книжкової палати. — 2006. — № 10. — С. 48–49; № 11. — С. 40–42.
75. Веселова, О. М. Увічнення пам'яті жертв голоду-геноциду 1932–1933 в Україні / О. М. Веселова // Укр. іст. журнал. — 2004. — № 2. — С. 50–67.
76. Вітровчак, Н. Асоціація дослідників голодомору-геноциду в 1932–1933 рр. в Україні / Н. Вітровчак // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 165–166.
77. Владимир (Митрополит Киевский и Всея Украины). Уважаемые организаторы и участники II Международной научной конференции «Голодомор 1932–1933 гг. в Украине: основные действующие лица и механизмы осуществления» / Владимир // Персонал. — 2004. — № 1. — С. 16–17.
78. Войтенко, В. Комуно-більшовицька демографічна яма / В. Войтенко // Слово Просвіти. — 2006. — 23–29 листоп. — С. 6.
79. Волошин, А. Прихований голод / А. Волошин // Сіл. вісті. — 2003. — 12 берез. — С. 4.
80. Вронська, Т. В. Участь українських зарубіжних політичних та громадських організацій в акціях протесту 30-х рр. ХХ ст. проти голодомору в УРСР / Т. В. Вронська, Т. С. Остапко // Укр. іст. журнал. — 2003. — № 5. — С. 65–81.
81. Гайн, О. 1932-1933 : український голокост : [документи, свідoctва, висновки комісій] / О. Гайн // Армія України. — 2006. — 25 листоп. — 1 груд. — С. 8–10.
82. Гейко, С. Перший удар / С. Гейко // Молодь України. — 1998. — 12 листоп. — С. 2.
83. Голобін, В. Голодомор 1932–1933 — результат свідомої політики Сталіна та його оточення / В. Голобін // Армія України. — 2003. — 27 верес. — С. 5–6.
84. Голод 1932–1933 рр. // Історія України : нове бачення. — К., 2000. — С. 312–315.
85. Голод 1933 р. // Енциклопедія українознавства. — К., 1995. — Т. 2. — С. 551–552.

86. Голодом убиенные : II Междунар. конф. «Голодомор 1932–1933 годов: основные действующие лица и механизмы осуществления» // Персонал. — 2004. — № 1. — С. 14–15.
87. Голодомор 1932–1933 років // Прихована правда. — Будапешт, 2004. — С. 20–189.
88. Голодомор в Україні — наслідок послідовної більшовицької політики // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 9–12.
89. Голодомор — акт геноциду українського народу // Укр. газета. — 2003. — 22 трав. — С. 2.
90. Грабович, Р. 1932-1933 : етнічна чистка в Україні / Р. Грабович // Віче. — 2006. — № 23/24. — С. 79.
91. Граціозі, Л. Голод у СРСР 1932–1933 рр. та український голодомор : чи можлива нова інтерпретація? / Л. Граціозі // Укр. іст. журнал. — 2005. — № 3. — С. 120-132.
92. Гунчак, Т. Голодомор — 32/33 — біль серця всієї України / Т. Гунчак // День. — 2003. — 1 серп. — С. 18.
93. Гунчак, Т. На захист наших братів за Збручем : [допомога галичан голодуючим на Великій Україні] / Т. Гунчак // Літ. Україна. — 2003. — 4 верес. — (До 70-річчя голодомору в Україні).
94. Давиденко, В. Великий голод 1932–1933 рр. / В. Давиденко // Авангард. — 1983. — № 3/4. — С. 166–171.
95. Давиденко, В. Голодомор як форма репресивної політики керівництва СРСР в Україні / В. Давиденко // Персонал. — 2002. — № 11. — С. 28–29.
96. Давиденко, В. Сорокаріччя великого голодомору 1932–1933 р. / В. Давиденко // Альманах Українського народного Союзу на рік 1973. — Нью-Йорк, 1973. — С. 95–112.
97. Даниленко, В. М. Науково-педагогічна інтелігенція в роки голоду / В. М. Даниленко, М. М. Кузьменко // Укр. іст. журнал. — 2003. — № 5. — С. 145–155.
98. Декларація учасників Міжнародного форуму з Голодомору в Україні «Каральні органи єврейсько-більшовицького режиму» // Персонал. — 2006. — № 12. — С. 4–5.
99. День скорби в жатву : Голодомор 1932–1933 годов в Украине // Зеркало недели. — 1999. — 18 дек. — С. 17.
100. Дзюбенко-Мейс, Н. Люди зі страху / Н. Дзюбенко-Мейс // Віче. — 2006. — № 11/12. — С. 6–8.
101. До українського народу, до народів світу, до всіх людей доброї волі : меморандум (те, про що слід пам'ятати) // Літ. Україна. — 2002. — 27 черв. — С. 1.
102. Добриденко, М. Скорботне двадцять століття українського народу / М. Добриденко // Шлях перемоги. — 2002. — № 49. — С. 11.
103. Дорошенко, М. Потрійна коса смерті : голодомори в радянській Україні : організатори та виконавці / М. Дорошенко // День. — 2007. — 24 листоп. — С. 7.

104. Драч, І. Важкі кроки українства / І. Драч // Сучасність. — 1993. — № 11. — С. 96–99.
105. Драч, І. Злочинам проти людства нема терміну давності : (доповідь на Міжнар. наук. конф., присвяченій 60-й річниці голодомору в Україні) / І. Драч // Нар. газета. — 1993. — № 37 (верес.).
106. Дригуш-Следзінська, Н. Голодомори 1921–1922, 1932–1933, 1946–1947 років — кара більшовицької влади українському народові за прагнення до незалежності / Н. Дригуш-Следзінська // Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє. — Т., 1998. — С. 36–40.
107. Дубинянська, Я. Правда про три голодомори / Я. Дубинянська // Дзеркало тижня. — 2002. — 16 листоп. — С. 20.
108. Дубравін, В. Народна пам'ять про голодомор / В. Дубравін // Нар. творчість та етнографія. — 1993. — № 5/6. — С. 35–37.
109. Дученко, Ю. Ніхто не хотів помирати... / Ю. Дученко // Іменем закону. — 2005. — 16–22 груд. — С. 13.
110. Євтух, І. Чорна пляма в історії України / І. Євтух // Трибуна. — 1991. — № 1. — С. 26–27.
111. Жажіття Голодомору ніколи не повториться! // Персонал. — 2006. — № 12. — С. 3.
112. Жулинський, М. Голгофа голодної смерті / М. Жулинський // Урядовий кур'єр. — 1993. — 9 верес. — С. 5.
113. Жулинський, М. Голодомор 1932–1933 років : вимогливий погляд історії / М. Жулинський // Голос України. — 2005. — 2 груд. — С. 10–11.
114. Загоронюк, Л. Голодомор 1932–1933 рр. — акт геноциду проти українського народу / Л. Загоронюк // Військо України. — 2003. — № 1/2. — С. 35–37.
115. Закревський, А. Червона коса–33-го / А. Закревський // Україна молода. — 2002. — 22 листоп. — С. 5.
116. «Запали свічку» // Віче. — 2007. — №23/24. — С. 10 : фотогр.
117. Заставний, Ф. Український голодомор 1932–1933 рр. через призму демографічної статистики / Ф. Заставний // Розбудова держави. — 2003. — № 9–12. — С. 18–29.
118. Заходи у зв'язку з 65-ми роковинами голодомору в Україні у 1932–1933 роках // Урядовий кур'єр. — 1998. — 29 жовт. — С. 8.
119. Звернення до Верховної Ради України учасників Міжнародного форуму з Голодомору в Україні «Каральні органи єврейсько-більшовицького режиму» // Персонал. — 2006. — № 12. — С. 5.
120. Зімон, Г. Чи був голодомор 1932–1933 рр. інструментом «ліквідації» українського націоналізму? / Г. Зімон // Укр. іст. журнал. — 2005. — № 2. — С. 118–131.
121. Зісельс, Й. Чи стане Голодомор у рівень із Голокостом? / Й. Зісельс // Дзеркало тижня. — 2007. — 10 листоп. — С. 3.
122. І мертвим, і живим, і ненародженим // Голос України. — 1993. — 14 верес.
123. Іваннікова, Л. Усні меморати про голод / Л. Іваннікова // Слово Просвіти. — 2007. — 2–8 верес. — С. 5.

124. Капустян, Г. За матеріалами московських архівів про голодомор 1932–1933 рр. в Україні / Г. Капустян // Пам'ять століть. — 2004. — № 1. — С. 89–105.
125. Кафарський, В. Голодомор — геноцид нації / В. Кафарський // Україна і світ сьогодні. — 2003. — 15–21 лют. — С. 1–2.
126. Кендзьор, Я. Справедливість зачекає? / Я. Кендзьор, Г. Макаров // Голос України. — 2006. — 23 листоп. — С. 3.
127. Кирей, В. Щоб не обміліла криниця нашої совісті / В. Кирей // Урядовий кур'єр. — 2007. — 10 листоп. — С. 10.
128. Клименко, І. Млинці на солідолі / І. Клименко // Урядовий кур'єр. — 2007. — 24 листоп. — С. 7.
129. Коваленко, Л. Духовна руїна / Л. Коваленко // Джерела. — Луцьк, 2004. — № 4. — С. 111–119.
130. Коваленко-Маняк, Л. Коли не ми — то хто? / Л. Коваленко-Маняк // Людина і світ. — 1993. — № 2/3. — С. 2–6.
131. Коваленко-Маняк, Л. «Ми затялися: полинів не буде...»: Про Асоціацію дослідників голоду-геноциду 1932–1933 рр. в Україні розповідає її голова Л. Коваленко-Маняк / записав В. Кулик // Сучасність. — 1993. — № 1. — С. 91–95.
132. Ковальчук, А. 70 років скорботній події / А. Ковальчук // Шлях перемоги. — 2000. — 29 берез. — С. 9.
133. Кожем'яка, О. Трагедія України 1932–1933 років / О. Кожем'яка // Освіта України. — 1998. — 25 листоп. — С. 7.
134. Козел, В. Застосування методів непрямого управління процесами голодомору в Україні / В. Козел // Персонал. — 2007. — № 2. — С. 12–14.
135. Козловський, Б. Викошене поле нагадувала Україна після страшного ужину 1932–1933 років / Б. Козловський // Високий замок. — 2002. — 23 листоп. — С. 7.
136. Коновал, О. Це був справжній геноцид: 50-річчя трагедії голодомору 1932–1933 рр. в Україні / О. Коновал // Альманах Українського народного Союзу на рік 1983. — Нью-Йорк, 1983. — С. 5–11.
137. Конончук, Т. До правди про трагедію голодомору 1932–1933 рр. / Т. Конончук // Пам'ять століть. — 2003. — № 3. — С. 90–103.
138. Копитько, І. Свіча нашої пам'яті: Голодний мор 1932–1933 рр. / І. Копитько // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 11. — С. 47–48.
139. Коптев, О. 35 кроків до надії / О. Коптев // Україна молода. — 2001. — 27 листоп. — С. 3.
140. Коробкова, Т. Урок Сталіна — страшний: Свідчення про Голодомор 1932–1933 рр., який пережила батьківська родина письменника-правдборця О. Бердника / Т. Коробкова // Сіл. вісті. — 2007. — 10 серп. — С. 5.
141. Король, В. Трагедія голоду 1932–1933 років: погляд з відстані часу / В. Король // Історія в школі. — 2003. — № 11/12. — С. 27–33.
142. Косинська, Ю. «Повинні пам'ятати, щоб не допустити...»: У Франції мають намір визнати Голодомор 1932–1933 років в Україні геноцидом / Ю. Косинська, О. Крук // Персонал плюс. — 2007. — 12–18 груд. — С. 6.

143. Костенко, А. Скорботні жнива людомору / А. Костенко // Київ. — 1993. — № 12. — С. 94–101.
144. Кравчук, Л. М. Ми не маємо права знехтувати уроками минулого! / Л. М. Кравчук // Голос України. — 1993. — 11 верес.
145. Крамаренко, О. Геноцид-33 : прямі та непрямі докази / О. Крамаренко // Шлях перемоги. — 2006. — 27 листоп. — С. 9.
146. Крамаренко, О. Голодомор : постгеноцидний вимір та погляд у майбутнє / О. Крамаренко // День. — 2006. — 25 листоп. — С. 4.
147. Кудряченко, А. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. : свідчення німецьких дипломатів / А. Кудряченко // Пам'ять століть. — 2007. — № 2. — С. 153–161.
148. Кудряченко, А. Голодомор в Україні за баченням тогочасних німецьких дипломатів / А. Кудряченко // День. — 2006. — 25 листоп. — С. 4; 29 листоп. — С. 4.
149. Кудряченко, А. Социально-политические аспекты Голодомора 1932–1933 годов в Украине по свидетельствам тогдашних немецких дипломатических учреждений / А. Кудряченко // Персонал. — 2004. — № 1. — С. 21–25.
150. Кудряченко, А. 1932–1933 роки : наслідки за баченням німецьких дипломатів / А. Кудряченко // Віче. — 2007. — № 13. — С. 30–33.
151. Кудряченко, А. 7 серпня — сумна дата у вітчизняній історії / А. Кудряченко // Віче. — 2007. — № 15. — С. 36–38 : портр.
152. Кудряченко, А. І. Повернення історичної правди про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні — імператив часу / А. І. Кудряченко // Стратегічні пріоритети. — К., 2007. — № 1. — С. 77–82.
153. Кульчицький, В. Голодомор 1932–1933 рр. : механізми сталінського терору / В. Кульчицький // Укр. іст. журнал. — 2007. — № 4. — С. 4–25.
154. Кульчицький, С. Великий терор : момент істини / С. Кульчицький // Голос України. — 1993. — 10 верес.
155. Кульчицький, С. Геноцид українського народу / С. Кульчицький // Урядовий кур'єр. — 2000. — 25 листоп. — С. 8–9.
156. Кульчицький, С. В. Голод 1932 р. в затінку голодомору–33 / С. Кульчицький // Укр. іст. журнал. — 2006. — № 6. — С. 77–98.
157. Кульчицький, С. Голодомор 1932–1933 рр. як геноцид : прогалини у доказовій базі / С. Кульчицький // День. — 2007. — 3 лют. — С. 4; 13 лют. — С. 4; 27 лют. — С. 4.
158. Кульчицький, С. В. Голодомор 1932–1933 рр. : механізми сталінського терору / С. В. Кульчицький // Укр. іст. журнал. — 2007. — № 4. — С. 4–25.
159. Кульчицький, С. Загадки українського голодомору / С. Кульчицький // Політика і час. — 2007. — № 5. — С. 38–45 : іл.
160. Кульчицький, С. Причини голодомору / С. Кульчицький // Укр. світ. — 1993. — Чис. 3–12. — С. 44–46.
161. Кульчицький, С. Причини трагедії 1933 року в Україні / С. Кульчицький // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 33–45.

162. Кульчицький, С. Причини голоду 1933 року в Україні-2 / С. Кульчицький // Дзеркало тижня. — 2003. — 4 жовт. — С. 21.
163. Кульчицький, С. Скільки нас загинуло від голодомору 1933 року? / С. Кульчицький // Дзеркало тижня. — 2002. — 23 листоп. — С. 15.
164. Кульчицький, С. Сталінський геноцид в Україні : Ст. II : Як осмислювали Голодомор / С. Кульчицький // Історія в школах України. — 2006. — № 3. — С. 50–56.
165. Кульчицький, С. Чому Сталін нас нищив? : Як осмислювати Голодомор : Позиція радянських істориків / С. Кульчицький // День. — 2005. — 3 листоп. — С. 4.
166. Кульчицький, С. 1933 рік : сталінський терор голодом / С. Кульчицький // Урядовий кур'єр. — 2002. — 8 листоп. — С. 1, 6.
167. Кульчицький, С. В. Ще раз до питання про демографічні наслідки голоду 1932–1933 рр. в Україні / С. В. Кульчицький // Укр. іст. журнал. — 1995. — № 5. — С. 137–141.
168. Кульчицький, С. Як таємне стало явним : «Кістяки у шафі» у світлі «перебудови» / С. Кульчицький // День. — 2001. — 24 листоп. — С. 5.
169. Кухарський, В. Методологія злочинних голодоморів — у талмудичних джерелах : (висновки зі свідчень І. Шахака) / В. Кухарський // Персонал. — 2007. — № 1. — С. 9–11.
170. Кушнеж, Р. Львівська українська преса про голодомор в УРСР / Р. Кушнеж // Укр. іст. журнал. — 2006. — № 3. — С. 190–210.
171. Кушнеж, Р. Участь української громадськості Польщі в допомогових та протестаційних акціях проти голодомору в Україні / Р. Кушнеж // Укр. іст. журнал. — 2005. — № 2. — С. 131–141.
172. Лавер, О. На цвинтарі розстріляних ілюзій : погляд на історичні трагедії крізь призму цифр / О. Лавер, Ю. Ажнюк // Всесвіт. — 1993. — № 10. — С. 133–137.
173. Лапчинська, Н. Голодомор 1932–1933 років як наслідок колективізації / Н. Лапчинська // Рада. — 1993. — 1 лип. — С. 2.
174. Левицька, Г. Голодомор / Г. Левицька // За вільну Україну. — 2003. — 14–15 лют. — С. 1.
175. Левченко, К. Походження московського большевизму і справжні причини голоду в 1932–33 роках / К. Левченко // Визвольний шлях. — 1973. — Кн 3. — С. 202–219.
176. [Листи про голодомор] // Віче. — 2007. — № 5/6. — С. 77.
177. Литвин, В. Великий голод 1932–1933 років / В. Литвин // Віче. — 2005. — № 12. — С. 4 : іл.
178. Литовченко, С. Український голодомор — часть истории, о которой мало знают / С. Литовченко // Сегодня. — 2003. — 1 дек. — С. 11.
179. Лісовенко, М. Свідок звинувачення / М. Лісовенко // Урядовий кур'єр. — 2007. — 23 листоп. — С. 7.
180. Лук'яненко, Л. Голодомори і влада незалежної України / Л. Лук'яненко // Персонал. — 2005. — № 1. — С. 10–11.

181. Лук'яненко, Л. Голодомор як спосіб винищення українського народу / Л. Лук'яненко // Персонал плюс. — 2005. — 30 листоп. — 6 груд. — С. 6.
182. Лук'яненко, Л. У листопадові жалобні дні / Л. Лук'яненко // Персонал. — 2002. — № 12. — С. 10–16.
183. Лутай, М. Голод і діти / М. Лутай // Трибуна. — 1992. — № 4. — С. 24.
184. Мазоренко, Д. Не повинно повторитися / Д. Мазоренко // Демократ. Україна. — 2003. — 4 берез. — С. 2.
185. Мазорчук, В. Трагедія на чорноземах / В. Мазорчук // Голос України. — 1992. — 26 лют.
186. Малінкович, В. Голод 1933 року на Україні / В. Малінкович // Сучасність. — 1983. — № 10. — С. 16–23.
187. Малко, Р. Чому?! / Р. Малко // Укр. слово. — 2001. — 22–28 листоп. — С. 2.
188. Малюта, І. Хоч як навчали нас мовчати / І. Малюта // Укр. культура. — 2004. — № 2/3. — С. 8.
189. Марочко, В. «Бодай те лихо не верталось...» / В. Марочко // Сучасність. — 1993. — № 2. — С. 90–93.
190. Марочко, В. Голод і його «Творці» / В. Марочко // Комуніст України. — 1991. — № 6. — С. 78–79.
191. Марочко, В. Голод на Україні : (1931–1933 рр.) : причини та наслідки / В. Марочко // Проблеми історії України : факти, судження, пошуки. — К., 1991. — С. 59–68.
192. Марочко, В. І. Концептуальні підвалини західноєвропейської та російської історіографії голодомору 1932–1933 рр. в Україні / В. І. Марочко // Укр. іст. журнал. — 2003. — № 5. — С. 125–144.
193. Марочко, В. І. Сучасна зарубіжна історіографія голоду 1932–1933 рр. в Україні : нова чи стара інтерпретація? / В. І. Марочко // Укр. іст. журнал. — 2006. — № 3. — С. 186–199.
194. Марочко, В. Хунгер — значить голод / В. Марочко // Віче. — 1993. — № 8. — С. 136–146.
195. Марченко, В. Мертві 1933 і голодної весни 1947 років : (скорочено) / В. Марченко // Визвольний шлях. — 2003. — Кн. 12. — С. 13–26.
196. Матвієнко, А. Злочин без кари / А. Матвієнко // Укр. слово. — 2004. — 10–16 берез. — С. 8.
197. Махінчук, М. Комуною — на цвинтар / М. Махінчук // Урядовий кур'єр. — 2003. — 4 лют. — С. 8–9.
198. Махун, С. Розп'яте село / С. Махун // Дзеркало тижня. — 2006. — 2 груд. — С. 21.
199. Махун, С. 70 років невизначеності / С. Махун // День. — 2003. — 13 лют. — С. 1, 4.
200. Мейс, Дж. Геноцид в Україні — «доведено» / Дж. Мейс // День. — 2003. — 22 листоп. — С. 4.
201. Мейс, Дж. Вибіркова пам'ять / Дж. Мейс // День. — 2001. — 17 листоп. — С. 5.

202. Мейс, Дж. Політичні причини голодомору в Україні : (1932–1933 рр.) / Дж. Мейс // Укр. іст. журнал. — 1995. — № 1. — С. 34–48.
203. Мейс, Дж. Политические причины голодомора в Украине : (1932–1933 гг.) / Дж. Мейс // Социально-психологические и медицинские аспекты жестокости. — 2006. — № 1/2. — С. 52–75.
204. Мейс, Дж. Урок геноциду / Дж. Мейс // День. — 2003. — 25 берез. — С. 4.
205. Мейс, Дж. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні : що сталося й чому? / Дж. Мейс // Укр. іст. журнал. — 2007. — № 1. — С. 185–200.
206. Мейс, Дж. Штучний голод 1933 року в Радянській Україні : що сталося й чому? / Дж. Мейс // Україна молода. — 2007. — 20 лют. — С. 8–9.
207. Мельник, З. Штучний голод в Україні та його наслідки / З. Мельник // Укр. слово. — 2003. — 25–31 груд. — С. 10.
208. Мефодій, отець. Голодомор 1932–1933 рр. на Сумщині / отець Мефодій // Персонал. — 2005. — № 1. — С. 12–16.
209. Микула, В. Геноцид українського народу / В. Микула // Визвольний шлях. — 1993. — Кн. 12. — С. 1420–1425.
210. Мороз, В. Голод 33-го року й українізація / В. Мороз // Державність. — 1993. — № 2. — С. 2–6.
211. Мороз, В. Голод 33 року й українізація : Паралелі і взаємозалежності / В. Мороз // Сучасність. — 1983. — № 10. — С. 3–12. — (До п'ятдесятиліття голоду на Україні).
212. Мороз, О. Голодомор — це не геноцид, це гірше геноциду / О. Мороз // Віче. — 2006. — № 23/24. — С. 5.
213. Музиченко, Я. Біль від Голоду / Я. Музиченко // Україна молода. — 2005. — 29 листоп. — С. 7.
214. Музиченко, Я. Голод на пам'ять : 68-ма річниця голодомору навряд чи залишиться в пам'яті наших співвітчизників / Я. Музиченко // Україна молода. — 2001. — 28 листоп. — С. 7.
215. Музиченко, Я. Голод проти волі / Я. Музиченко // Україна молода. — 2002. — 23 листоп. — С. 4.
216. Музиченко, Я. Голодомор і Голокост : погляд з Америки / Я. Музиченко // Україна молода. — 2006. — 18 серп. — С. 8–9.
217. Музиченко, Я. Реквієм невідомості? / Я. Музиченко // Україна молода. — 2007. — 24 листоп. — С. 6.
218. Музичко, М. Лихоліття насувалось страшною хмарою / М. Музичко // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 113–116.
219. Мухіна, М. Ю. Упокорення голодом / М. Ю. Мухіна // Архіви України. — 1993. — № 4–6. — С. 16–21.
220. Національна трагедія : До 70-річчя початку голодомору в Україні // Сіл. вісті. — 2002. — 25 жовт. — С. 1–3.
221. Непочутий заклик до рятунку? : Бібліотечна знахідка — документ про голодомор в Україні : [«Меморандум про голод в Україні», складений Європейською Федерацією українців за кордоном, віднайдено у спецфонді Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаника] // Вісн. АН України. — 1993. — № 7. — С. 86–89.

222. Палій, О. Москва наказала Януковичу / О. Палій // Експрес. — 2007. — 5–6 трав. — С. 14.
223. Палій, О. Чому вбивали Україну : Вмирати від голоду люди в Україні могли тільки за знання і схвалення в Москві / О. Палій // Закон і бізнес. — 2005. — 3–9 груд. — С. 5.
224. Пам'яті жертв : 2008 рік в Україні має бути оголошений Роком пам'яті жертв Голодомору // Віче. — 2007. — № 21/22. — С. 61.
225. Панченко, В. Нас могло бути більше... / В. Панченко // День. — 2003. — 16 жовт. — С. 4.
226. Пахаренко, В. Гарячий попіл / В. Пахаренко // Березіль. — 1991. — № 10. — С. 135–149.
227. Пахльовська, О. Гея : смерть і воскресіння / О. Пахльовська // Україна молода. — 2005. — 26 листоп. — С. 6–7.
228. Пахльовська, О. Перемогти Великий Страх : Щоб стати і бути собою / О. Пахльовська // Урок української. — 2007. — № 5. — С. 6–10.
229. Пирог, Р. Упокорення голодом : бесіда з проф., д-ром іст. наук Р. Пирогом / Р. Пирог ; провів І. Малюта // Укр. культура. — 2007. — № 10. — С. 10–11 : фотогр.
230. Під світовий суд Росію за народобивчий голод в Україні : (зі звернення Проводу ОУН) // Авангард. — 1983. — № 3/4. — С. 161–165.
231. [Підбірка статей про голодомор] // Віче. — 2007. — № 3/4. — С. 52–54.
232. Піддубний, С. Вбивство голодом відбувалося згідно з генеральною лінією Комуністичної партії / С. Піддубний // Персонал плюс. — 2007. — 21–27 листоп. — С. 4.
233. Підкур, Р. У пам'ять «про політичну доцільність» / Р. Підкур // День. — 2000. — 25 листоп. — С. 1.
234. Поліщук, Т. Голод з'їв... / Т. Поліщук // Україна молода. — 2004. — 16 берез. — С. 6.
235. Поліщук, Т. Голодомор на Харківщині / Т. Поліщук // Урядовий кур'єр. — 2007. — 28 верес. — С. 12.
236. Полковенко, Т. Голод і море : (Бердян. р-н, Запоріж. обл., 1932–33 рр.) / Т. Полковенко // Персонал. — 2005. — № 9. — С. 50–53.
237. Раковський, Ч. Голодомор та його творці / Ч. Раковський // День. — 2003. — 13 лют. — С. 4.
238. Рекрут, А. Могили без хрестів : До 65-річчя голодомору в Україні / А. Рекрут // Робітн. газета. — 1998. — 26 листоп. — С. 5.
239. Рожик, М. Трагедія України в 30-х рр. і зовнішній світ / М. Рожик // Республіканець. — 1995. — № 1/2. — С. 29–34.
240. Романець, Д. Початком 1937 року в Україні став 1933-й / Д. Романець // Україна молода. — 2000. — 1 груд. — С. 5.
241. Романів, О. Наймасштабніший геноцид європейського народу / О. Романів // За вільну Україну. — 2003. — 24 черв. — С. 4.
242. Руденко, І. Трагедія Козацького / І. Руденко // За вільну Україну. — 1993. — 23 жовт. — С. 4.

243. Рудницька, М. Боротьба за правду про великий голод / М. Рудницький // Наша віра. — 2000. — № 4. — С. 13.
244. Савельєв, В. Велика народна трагедія : Голодомор 1932–1933 років в Україні і його відображення в науковій та громадській думці Заходу / В. Савельєв, Б. Хорошун // Політика і час. — 1993. — № 8. — С. 63–67.
245. Садурський, Б. Гомоніти чи діяти / Б. Садурський // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 79–93.
246. Сальніченко, Є. Історії, які не викреслити / Є. Сальніченко // Сіл. час. — 2006. — 1 груд. — С. 11.
247. Сафронова, І. Голодомор в Україні на початку 30-х років ХХ сторіччя / І. Сафронова // Вісн. Академії правових наук України. — 2003. — № 1. — С. 61–69.
248. Сверстюк, Є. Розгойдані дзвони пам'яті і тривоги / Є. Сверстюк // Наша віра. — 2002. — № 12. — С. 1–2.
249. Северин, В. 1932–33 : голодомор / В. Северин // Урядовий кур'єр. — 1993. — 20 лют. — С. 6.
250. Семенов, В. Народ живий національною пам'яттю / В. Семенов // Політика і час. — 2006. — № 11. — С. 46–49 : іл.
251. Сербин, Р. Голодомор 1932–1933 : проблема історичної пам'яті / Р. Сербин // Молодь України. — 2001. — 6 груд. — С. 3.
252. Сербин, Р. Український голод 1932–1933 років у світлі конвенції ООН про геноцид / Р. Сербин // Сучасність. — 2006. — № 11/12. — С. 81–86.
253. Сидорук, А. Як скресала крига неправди й забуття : [дослідження голодомору конгресово-президентською комісією США] / А. Сидорук // Україна молода. — 2006. — 2 листоп. — С. 8–9.
254. Синьогуб, С. Українці : 44 мільйони замість 80–85 / С. Синьогуб // Час. — 1997. — 6–12 листоп. — С. 3.
255. Ситник, А. Попіл Биківні стукає в наші серця / А. Ситник // Дзеркало тижня. — 2000. — 25 листоп. — С. 11.
256. Сірук, В. Уроки Голодомору / В. Сірук // День. — 2007. — 6 листоп. — С. 4.
257. Скуратівський, В. Де ви зараз, кати мого народу? / В. Скуратівський // Берегиня. — 2002. — № 4. — С. 3–20.
258. Славутич, Я. Голод 1932–1933 років у межах сільради : спогади [автора] / Я. Славутич // Славутич, Я. Твори : у 5 т. / Я. Славутич. — К. ; Едмонтон, 1998. — Т. 2 : Поеми. Переклади. Нариси. Життєписи. — С. 271–281.
259. Слисаренко, І. Состоится ли глобальное «прощенное воскресенье»? : Понятие исторической вины в современных международных отношениях и дипломатии : Уроки, которые следует вынести из неудачной попытки добиться признания мировым сообществом Голодомора геноцидом / І. Слисаренко // Персонал. — 2004. — № 12. — С. 31–36.
260. Соболь, П. Голодомор 1932–1933 років : особливості соціальних патологій / П. Соболь // Персонал. — 2002. — № 11. — С. 11–14.

261. Соболь, П. Голодомор як специфічний інструмент політики тоталітаризму / П. Соболь // Людина і політика. — 2004. — № 4. — С. 83–91.
262. Соколенко, В. «Для тих, хто буде жити...» / В. Соколенко // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 30–32.
263. Сокур, В. Архіви не брешуть! / В. Сокур // Голос України. — 2007. — 24 листоп. — С. 3.
264. Солдатенко, В. Голодний тридцять третій / В. Солдатенко // Дзеркало тижня. — 2003. — 28 черв. — С. 20.
265. Солодько, П. За срібні царські монети — торбину пшона: Саме ці «операції» врятували нас від смерті / П. Солодько // Віче. — 2006. — № 21/22. — С. 13.
266. Старовойтов, М. Голодомор на Луганщині: 1932–1933 роки / М. Старовойтов // Урядовий кур'єр. — 2007. — 8 черв. — С. 7.
267. Сюдюков, І. За порогом болю / І. Сюдюков // День. — 2003. — 22 листоп. — С. 1.
268. Сюдюков, І. Свіча надії: До Дня пам'яті жертв Голодомору і політичних репресій в Україні / І. Сюдюков // День. — 2006. — 25 листоп. — С. 1, 4.
269. Табачник, Д. Голод 33-го — цинічна форма політичного терору проти українських хліборобів / Д. Табачник // Віче. — 2003. — № 3. — С. 24–26.
270. Табачник, Д. В. Голодомор: навчати, пам'ятати, досліджувати / Д. В. Табачник // Армія України. — 2003. — 27 трав. — С. 8.
Те ж // Урядовий кур'єр. — 2003. — 15 трав. — С. 4.
271. Тевнен, Е. Голод 1932–1933 років в Україні очима французів та інших людей Заходу / Е. Тевнен // Всесвіт. — 2003. — № 1/2. — С. 151–160.
272. Тисячна, Н. «Без усвідомлення трагедії Голодомору неможливе розуміння багатьох подій у ХХ столітті» / Н. Тисячна // День. — 2007. — 9 листоп. — С. 6.
273. Трикоза, М. Колективізація й голодомор у селі Фурси / М. Трикоза // Персонал плюс. — 2007. — 21–27 листоп. — С. 6–7.
274. Українське обличчя голоду: 25 листопада — День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій // Віче. — 2006. — № 21/22. — С. 12.
275. Упокорення голодом // Україна молода. — 2000. — 9 лют. — С. 7.
276. Федів, Л. Смак лободи і юшки з ременів / Л. Федів // Високий замок. — 2001. — 24 листоп. — С. 6.
277. Фесенко, Л. Во время Голодомора погибла целая европейская страна / Л. Фесенко // Комс. правда. — 2007. — 24 нояб. — С. 4–5 : ил.
278. Чаленко, Ф. «Мені тринадцятий минало...» / Ф. Чаленко // Персонал плюс. — 2007. — 21–27 листоп. — С. 5.
279. Чекмишев, О. Весна і смерть, і воскресіння / О. Чекмишев // Культура і життя. — 1993. — 29 трав. — С. 3.
280. Черногуз, О. Великий голодомор в... Росії, або «Правда» по-кремлівськи: Відповідь фальсифікаторам / О. Черногуз // Березіль. — 2007. — № 1/2. — С. 6–16.

281. Шалдій, Д. Голодові злочини Москви в Україні / Д. Шалдій // *Визвольний шлях*. — 1993. — Кн. 6. — 685–691.
282. Шаповал, Ю. Голод 1932–1933 років — Кремль і політичне керівництво УСРР / Ю. Шаповал // *Пам'ять століть*. — 2003. — № 3. — С. 22–50.
283. Шаповал, Ю. Голод 1932–1933 років : політичне керівництво УРСР і Кремль / Ю. Шаповал // *Сучасність*. — 2003. — № 6. — С. 78–101.
284. Шаповал, Ю. Голодомор 1932/1933 : «втрата» та віднайдення : [документи КПРС про приховування голодомору у 80-ті роки ХХ ст.] / Ю. Шаповал // *Дзеркало тижня*. — 2006. — 18 листоп. — С. 21.
285. Шаповал, Ю. «Листи з Харкова» : Правда про голодомор очима італійських дипломатів / Ю. Шаповал // *День*. — 2007. — 16 листоп. — С. 4–5.
286. Шаповал, Ю. «Повелительная необходимость» : Рік 1932-ий : 23 листопада — день пам'яті жертв Голодомору і політичних репресій / Ю. Шаповал // *День*. — 2002. — 23 листоп. — С. 1, 5.
287. Шаповал, Ю. «Повелительная необходимость» : Рік 1933-й / Ю. Шаповал // *День*. — 2003. — 1 лют. — С. 1, 5.
288. Шаповал, Ю. Пролог трагедії голоду : III конференція КП(б)У та її наслідки / Ю. Шаповал // *Персонал*. — 2002. — № 10. — С. 23–29.
289. Шевчук, О. Лукавство кривди / О. Шевчук // *Золоті ворота*. — 1993. — № 4. — С. 13–19.
290. Шмиг, Л. Щохвилини помирало 17 чоловік / Л. Шмиг // *Сіл. вісті*. — 2007. — 16 листоп. — С. 1, 2.
291. Шот, М. Мученикам Великого Голоду : [про вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. на межі Терноп. та Хмельниц. областей] / М. Шот // *Урядовий кур'єр*. — 2007. — 12 груд. — С. 18 : фотогр. — (Пам'ять).
292. Шульга, І. 33-й : голод : Неоплатний борг хліборобам / І. Шульга // *Персонал*. — 2002. — № 10. — С. 12–22.
293. Щербатюк, В. Голодомор 1932–1933 років — геноцид над українським народом / В. Щербатюк // *Визвольний шлях*. — 2003. — Кн. 12. — С. 4–12.
294. Щербатюк, В. Жахлива правда тоталітарного режиму / В. Щербатюк, О. Беззубець // *Укр. слово*. — 2002. — 14–30 листоп. — С. 10.
295. Щокін, Г. Слово до учасників форуму / Г. Щокін // *Персонал*. — 2006. — № 12. — С. 3–4.
296. Ющенко, В. Голодомор : почути голоси крізь мовчання / В. Ющенко // *Голос України*. — 2003. — 11 лют. — С. 4–5.
297. Ющук, І. Голодомор 1933 року — спланований злочин / І. Ющук // *Рада*. — 1993. — 29 квіт. — С. 2.
298. Якименко, М. Хто може це спростувати? / М. Якименко // *Культура і життя*. — 1993. — 11 верес.
299. Якименко, М. Хто може це спростувати? / М. Якименко // *Золоті ворота*. — 1993. — № 4. — С. 3–8.
300. Якубівський, М. Покликаний богом / М. Якубівський // *Вітчизна*. — 2004. — № 11/12. — С. 131–135.

301. Янко, Д. Меморіал народної скорботи: Голод 1933 р. / Д. Янко // Родослав. — 1993. — № 10/11 (черв.). — С. 1–2.
302. Яременко, В. Так хто ж здійснював геноцид українців? / В. Яременко // Персонал. — 2006. — № 12. — С. 6–9.
303. Яремчук, А. Пієта: Голодомор 1933 року — диявольський злочин Комуністичної імперії та її ідеології проти українського народу / А. Яремчук // Укр. культура. — 1993. — № 5/6. — С. 1.
304. Ящембська, І. Судний день українського парламенту / І. Ящембська // Нар. газета. — 2003. — № 6 (лют.). — С. 4.

ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ НА СТОРІНКАХ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ ТЕРНОПІЛЛЯ

305. Бадзьо, Ю. Вигублювали не просто села: Знищували українські традиції, українську мову, наш національний дух / Ю. Бадзьо // Воля. — 1993. — 11 верес. — (До 60-річчя голодомору в Україні).
306. Безкоровайна, М. Сімдесят трагічному тридцять третьому: [мітинг-реквієм, приурочений 70-річчю голодомору 1932–33 рр. у Терноп. р-ні] / М. Безкоровайна // Поділ. слово. — 2003. — 25 лип. — С. 1–2: фотогр.
307. Вечір-реквієм і правда про голодомор // Тернопіль вечірній. — 1993. — 15 верес.
308. Висновки Міжнародної комісії з розслідування голодомору в Україні у 1932–1933 рр. // Русалка Дністрова. — 1993. — № 11 (трав.).
309. Вихрущ, А. Злочин: [про книгу В. Арнаутова «Голод и дети на Украине», видану в 1922 році в Харкові] / А. Вихрущ // Вільне життя. — 1993. — 9 черв. — (Меморіал).
310. Водолага, І. Пам'яті голодомору в Україні: [про серію графічних картин Є. Удіна, присвячених голодомору в Україні] / І. Водолага // Тернопіль вечірній. — 1993. — 3 лип.
311. Водолій, Н. Бенкет під час чуми: Свідок про голодомори на сході України: [спогади М. І. Кондро із с. Забойки Терноп. р-ну] / Н. Водолій // Місто. — 2006. — 22 берез. — С. 9: фотогр.
312. Гега, Р. Голод 1932–1933 рр. як помста за протидію колективізації / Р. Гега // Наук. зап. Історія / ТДПУ ім. В. Гнатюка. — Т., 2003. — Вип. 4. — С. 60–65.
313. Голодомор: витяги з газети «Народня справа», котру видав Іван Тиктор // Західна Україна. — 1993. — № 30 (18–24 лип.).
314. Голодомор 1932–1933 рр. — найбільш історична катастрофа України ХХ століття // Нова ера. — 2006. — 22 листоп. — С. 4–6.
315. Гонтковський, П. Батька вбили, а решту сім'ї голодом морили: [спогади Г. Т. Осінчук з Підволоч. р-ну про голодомор 1932–1933 рр.] / П. Гонтковський // Свобода. — 2003. — 22 листоп. — (Свідчать очевидці).
316. Гонтковський, П. Відчула на собі: [спогади жительки с. Голошинець Г. Т. Осінчук про голодомор 1932–33 рр.] / П. Гонтковський // Гомін волі. — 2003. — 26 квіт. — (Голодомор-33).

317. Гонтковський, П. Допомагали, чим могли : [спогади жительки Г. В. Бабій із села Староміщина Підволоч. р-ну про голод 1932–33 рр. і 1947 р.] / П. Гонтковський // Гомін волі. — 2003. — 31 трав.
318. Горить свіча — як пам'ять, як сльоза : [темат. добірка про відзначення на Тернопілля Дня жертв голодомору та політичних репресій] // Свобода. — 2007. — 28 листоп. — С. 1, 2 : фотогр. — (Пам'ять жертв голодомору).
319. Грещук, Г. Всеукраїнський собор пам'яті : [участь терноп. делегацій у заході із вшанування жертв голодомору 1932–1933 рр., м. Київ] / Г. Грещук // Свобода. — 2003. — 29 листоп : фотогр.
320. Грещук, Г. Геноцид засуджено на державному рівні : [голокост укр. народу та поминання його жертв на Тернопільщині] / Г. Грещук // Свобода. — 2003. — 18 січ. — (70-річчя великого голодомору в Україні).
321. Грещук, Г. Розсекречені сторінки голодомору : [презентація книги про голодомор «Розсекречена пам'ять»] / Г. Грещук // Свобода. — 2007. — 24 листоп. — С. 2. — (Презентація книги).
322. Григор'єва, Л. Запалена свічка, як символ незнищенності : [про переможців Всеукраїнського конкурсу науково-пошукових робіт «Голодомор 1932–1933 років. Україна пам'ятає» серед школярів, студентів, пед. працівників] / Л. Григор'єва // Вільне життя. — 2007. — 12 груд. — С. 12 : фотогр. — (Пам'ять).
323. Гуменюк, П. Голодомор в Україні і Тернопільщина / П. Гуменюк // Тернопілля, 1997. — Т., 1997. — С. 104.
324. Гунчак, Т. На захист «наших братів за Збручем» : [діяльність громадськості світу (в тому числі Тернопільщини) в підтримку голодуючим України в 1932–1933 рр.] / Т. Гунчак // Бережан. віче. — 2003. — 22 листоп.
325. Данилів, Т. Трагедія за Збручем болем відгукнулась у Галичині / Т. Данилів // Нова доба. — 1993. — 14 верес. — (До 60-річчя голодомору в Україні).
326. Дмитрів, В. А виродки не хочуть визнати Голодомор : [спогади про трагічні події 1933 р. в Україні] / В. Дмитрів // Нова Тернопільська газета. — 2006. — 22–28 листоп. — С. 4.
327. Заброцький, І. Збруч і голод-33 / І. Заброцький // Галицький вісник. — 2003. — 31 жовт.
328. Зелінський, В. Поет звинувачує : [про зустріч з учнівською молоддю поета та журналіста А. Криворотька, автора поеми «Від тих, що померли» про трагічні роки на Харківщині] / В. Зелінський // Вільне життя. — 1993. — 18 верес.
329. Іжук, М. Коли голод страшніший за війну... : [спогади про українські голодомори подружжя Рогозіних з м. Бучача] / М. Іжук // Нова доба. — 2006. — 24 листоп. — (Погляд у глиб історії).
330. Коваль, С. Пам'яті жертв голодомору : [виставка в облдержархіві] / С. Коваль // Свобода. — 2007. — 5 верес. — С. 6. — (Виставки).

331. Ковбасюк, А. Голодомор на Вінничині 1932–1933 років / А. Ковбасюк // Наук. записки. Історія / ТДПУ ім. В. Гнатюка. — Т., 2003. — Вип. 4. — С. 66–69.
332. Ковтун, М. «Це горе йде...» : [спогади про голодомор на Житомирщині] / М. Ковтун // Вільне життя. — 1993. — 10 верес.
333. Криворотько, А. Від тих, що померли : (уривок з поеми) : [поет розповідає про те, що сам пережив у селі Караван Нововодолаз. р-ну Харків. обл.] / А. Криворотько // Тернопіль вечірній. — 1993. — 6 лют.
334. Левчук, Т. Голодомор устами очевидців : [спогадами ділиться шумчанин В. П. Ольховенко] / Т. Левчук // Новини Шумщини. — 2001. — 24 листоп.
335. Литвин, М. Надзбручанці — голодуючим наддніпрянцям / М. Литвин // Вісник Надзбруччя. — 1993. — 7 верес. — (До 60-річчя голодомору в Україні).
336. Ліберний, О. Голод називався просто — геноцид : [благодійницька акція жителів Борщів. р-ну на підтримку голодуючих у Східній Україні] / О. Ліберний // Свобода. — 2006. — 25 листоп. — С. 1 : фотогр.
337. Ліберний, О. Голодом в Україні виморили більше 10 мільйонів людей : [жалобні заходи в Тернополі до річниці голодомору в Україні] / О. Ліберний // Свобода. — 2003. — 30 листоп. — С. 2. — (Післямова до сумних подій).
338. Ліберний, О. Голодомор, що творився під грифом «Таємно» : [виставка «Розсекречена пам'ять» в Терноп. картинній галереї] / О. Ліберний // Свобода. — 2007. — 11 серп. — С. 7. — (Виставки).
339. Ліберний, О. День великого болю / О. Ліберний // Свобода. — 2006. — 29 листоп. — С. 5 : фотогр. — (Дзвони пам'яті).
340. Ліберний, О. Маловідоме про голодомори : [про книгу «Голодомор 1932–1933 років — геноцид українського народу»] / О. Ліберний // Свобода. — 2007. — 10 січ. — С. 4. — (Щойно з друку).
341. Макотерський, Ю. Голодомор — геноцид проти народу : [голодомор 1933, 1945–1947 рр. і Тернопільщина] / Ю. Макотерський // Вільне життя. — 2003. — 22 берез. — (Меморіал).
342. Максим, Г. Зробімо все, щоб держава була багатою : [спогади жительки м. Шумська, яка в 1933 р. пережила голод] / Г. Максим // Новини Шумщини. — 2003 — 20 верес. — (До 70-річчя голодомору).
343. Мороз, В. Виставка, яка вчить любити людей : [про вист. «Витоки толерантності» у рамках освіт. проекту «Голодомор, Голокост, Гулаг — трагедія ХХ століття на Українській землі...», яка відкрилася в Тернополі] / В. Мороз // Тернопіль вечірній. — 2008. — 6–12 лют. — С. 2.
344. Мороз, В. СБУ відкриває архівні документи про Голодомор : [виставка розсекречених архівних документів у Терноп. картинній галереї] / В. Мороз // Тернопіль вечірній. — 2007. — 15–21 серп. — С. 3 : фотогр.
345. Москаленко, П. І. Тіні Холодного Яру : спогади очевидців / П. І. Москаленко ; записав К. Валігура // Свобода. — 2004. — 14 січ. — С. 5. — (70-річчя великого голодомору).

346. Моховик, Н. Ніколи не повторити страшних помилок : [наук. конф. із вшанування пам'яті жертв голодомору 1932–33 рр. в обл. раді профспілок] / Н. Моховик // Вільне життя. — 2003. — 29 листоп.
347. Моховик, Н. Щоб земля не ставала моргом : [наук. конф. із вшанування жертв голодомору та політ. репресій в обл. раді профспілок] / Н. Моховик // Свобода. — 2003. — 29 листоп. : фотогр. — (Не забути жертв голодомору).
348. Нагорний, О. Страшно навіть згадати : [1933 р. на Сумщині] / О. Нагорний ; розповідь колишнього сумчанина записав Н. Чорній // Свобода. — 2004. — 30 берез. — (Білі плями в історії України).
349. Надія вмирає останньою : [спогад родини з Полтавщини] // Вільне життя. — 1993. — 10 верес. — (Розмова з мамою).
350. Овсієнко, В. Рік великого терору / В. Овсієнко // Свобода — 2007. — 11 серп. — С. 4.
351. Онищук, І. Три голодомори України : [спогади очевидців Тернопільщини] / І. Онищук // Нова Тернопільська газета. — 2002. — 4 груд.
352. Пам'ятає Україна голодомор : [про переможців Всеукраїнського конкурсу науково-пошукових робіт школярів, студентів і пед. працівників «Голодомор 1932–1933 років. Україна пам'ятає» // Свобода. — 2007. — 1 груд. — С. 2. — (Конкурс науково-пошукових робіт).
353. Папуга, Я. Висвітлення голодомору і відгуків про нього в газеті «Діло» / Я. Папуга // Мандрівець. — 2007. — № 1. — С. 30–35.
354. Папуга, Я. Вплив Голодомору 1932–1933 рр. на суспільно-політичне життя українців Польщі / Я. Папуга // Мандрівець. — 2006. — № 6. — С. 24–32.
355. Пархомчук, Я. Болючий спогад баби Хоми / Я. Пархомчук // Свобода. — 2007. — 6 січ. — С. 3. — (Ось така історія рідного народу...).
356. Петричко, А. Геноцид проти українського народу : [конф. «Голодомор-1933: Причини і наслідки» у ТДМА] / А. Петричко // Медична академія. — 2003. — 4 груд. — С. 4 : фотогр.
357. Подунайчук, О. Свідки голодомору : [про книгу спогадів П. Ящука «Портрет темряви», присвячену голодомору 1933 р.] / О. Подунайчук // Голос Лановеччини. — 2003. — 5 груд. — С. 6 : фотогр.
358. Подунайчук, О. Чорні сторінки історії : [спогади-свідчення про голодомор жителями м. Ланівців Є. А. Харюти] / О. Подунайчук // Голос Лановеччини. — 2003. — 28 листоп. — С. 1.
359. Потікевич-Заболотна, М. Спомини з глибини літ : [про збір зерна для голодуючих в с. Оришківці на Гусятинщині, 1933 р.] / М. Потікевич-Заболотна // Голос народу. — 2006. — 24 листоп. — (Дата).
360. «Розсекречена пам'ять» : Виставку архівних документів про голодомор 1932–1933 рр. в Україні організувала СБУ // Вільне життя. — 2007. — 4 серп. — С. 4. — (Уперше у Тернополі).
361. Савків, Л. «Не питає, за ким ридає дзвін...» : [голодомор 1933–1934 рр. в Україні] / Л. Савків // Свобода. — 2003. — 22 листоп. — С. 3.

362. Свергун, Л. «З'їж, Ганю, м'яса...» : [спогади Г. К. Завійської про голодомор 1932–1933 рр.] / Л. Свергун // Тернопіль вечірній. — 2003. — 20 листоп.
363. Сенчило, В. Голодомор на півдні України : [спогад про трагічні події 1933 року в м. Горлівка Донец. обл.] / В. Сенчило // Тернистий шлях. — 1993. — 23 січ.
364. Сіра, Г. Історична правда : повернути пам'ять : [про вист. архівних документів «Розсекречена пам'ять», яка експонувалася в Терноп. худож. музеї] / Г. Сіра // Вільне життя. — 2007. — 18 серп. — С. 3. — (Погляд на подію).
365. Сулько, В. За фасадом райської ідеології було пекло : До 60-річчя голоду в Україні / В. Сулько // Тернистий шлях. — 1993. — 22 трав.
366. Тимчишин, О. Відлуння подій : (методичні поради до проведення виховного заходу в освітніх навчальних закладах) / О. Тимчишин // Свобода. — 1993. — 17 серп. — (До 60-річчя голодомору в Україні).
367. У парку Шевченка заклали Алею пам'яті жертв голодомору // Номер один. — 2005. — 23 листоп. — С. 3 : фотогр.
368. Федишен, Б. Забуттю не підлягає : [голодомор 1932–33 рр. в Україні і Кременеччина] / Б. Федишен // Діалог. — 2005. — 3 груд. — (Вікопомне).
369. Хаварівський, Б. Чорна тінь 1933-го, або Як наші краяни не мовчали, коли брати з Великої України з голоду вмирили / Б. Хаварівський, Г. Грещук // Свобода. — 2005. — 3 груд. — С. 4. — (За матеріалами облдержархіву).
370. Шевчик, М. Той страшний 1933-й... : [спогади жителя с. Псільське на Полтавщині] / М. Шевчик // Селянська доля. — 1993. — 3 серп.
371. Шегера, Г. Це було з нашим народом : [спогад про голод 1933 р.] / Г. Шегера // Вільне життя. — 2007. — 24 листоп. — С. 2.
372. Шостак, О. «Я пережила не тільки голод 1932–1933 рр., а й 1941 р. та 1944–1949 років : [с. Шаповалівка Борзнян. р-ну Чернігів. обл.] / О. Шостак // Тернопіль вечірній. — 1993. — 20 берез.
373. Яворський, А. Причини голодомору 1932–1933 рр. / А. Яворський // Четверта влада. — 2007. — 14 листоп. — С. 6.
374. Якубовська, Я. Голод : [спогади очевидця з Житомирщини] / Я. Якубовська // Вільне життя. — 1993. — 10 верес. — (Меморіал).
375. Якуша, М. К. Спогади з щоденника : [спогади жительки м. Шумська про голодомор 1932–1933 рр.] / М. К. Якуша // Новини Шумщини. — 2003. — 8 лют. — (До 70-річчя голодомору в Україні).

ГОЛОДОМОР У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Проза

376. Багрянний, І. П. Буйний вітер : роман / І. П. Багрянний. — Мюнхен : Україна, 1957. — 424 с.
377. Багрянний, І. П. Сад Гетсиманський : роман / І. П. Багрянний. — К. : Дніпро, 1991. — 527 с.
378. Багрянний, І. П. Тигролови : роман та оповідання / І. П. Багрянний. — К. : Молодь, 1991. — 261 с. : іл.

379. Барка, В. Жовтий князь : роман / В. Барка. — К. : Київська правда, 2003. — 320 с.
380. Барка, В. Жовтий князь : повість / В. Барка // Дніпро. — 1992. — № 8/9. — С. 5–53; №10/12. — С. 4–93.
381. Барка, В. Рай : роман / В. Барка. — Нью-Йорк : Свобода, 1953. — 312 с.
382. Барка, В. Реквієм (1932–1934) / В. Барка // Сучасність. — 1987. — Чис. 4. — С. 5–10.
383. Бедзик, Ю. Д. Гіпсова лялька : роман / Ю. Д. Бедзик. — К. : ЮГ, 2004. — 288 с.
384. Бердник, О. Терновий вінець України : Росії минулій, сучасній, грядущій — відкрите послання / О. Бердник // Дивослово. — 2002. — № 7. — С. 50–52.
385. Гай-Головко, О. Смертельною дорогою : Події нашого часу. У 2 т. Т. 2 / О. Гай-Головко. — Вінніпег : Тризуб, 1983. — 2003 с.
386. Гончар, О. Т. Людина і зброя : роман / О. Т. Гончар. — Д. : Промінь, 1989. — 310 с.
387. Гончар, О. Т. Твоя зоря : роман / О. Т. Гончар. — К. : Дніпро, 1985. — 368 с.
388. Гудима, А. Д. Кара без вини : роман / А. Д. Гудима. — К. : Урожай, 1993. — 285 с.
389. Гуменна, Д. Діти Чумацького Шляху : 4 кн. / Д. Гуменна. — К. : Укр. центр духовної культури, 1998. — 576 с. — (Укр. іст. роман).
390. Гуцало, Є. П. Сльози Божої Матері : повісті / Є. П. Гуцало. — К. : Молодь, 1990. — 262 с.
391. Дімаров, А. А. Ідол : роман / А. А. Дімаров. — К. : Рад. письменник, 1961. — 357 с.
392. Дімаров, А. А. Прожити й розповісти : повість про сімдесят літ / А. А. Дімаров // Березіль. — 1995. — № 9/10. — С. 23–53; 1997. — № 05/6. — С. 25–145; 1998. — № 3/4. — С. 14–152; № 7/8. — С. 22–139.
393. Дімаров, А. Самосуд : повість / А. Дімаров // Дімаров, А. Самосуд : повісті, оповідання, етюди / А. Дімаров. — К. : Укр. письменник, 1999. — С. 74–116.
394. Дімаров, А. Тридцяті... : (притча про хліб) / А. Дімаров // Дімаров, А. В тіні Сталіна : повісті / А. Дімаров. — К., 1990. — С. 120–175.
395. Загребельний, П. А. Тисячолітній Миколай : роман / П. А. Загребельний. — К. : Довіра, 1994. — 640 с.
396. Звичайна, О. Ворог народу : повість. У 2 т. Т. 1. Проти течії / О. Звичайна, М. Млаковий. — Лондон, 1966. — 466 с. — Розд. 19 : Хліб. — С. 266–285.
397. Звичайна, О. Оглянувшись назад... : збірка оповідань і новел / О. Звичайна. — Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1954. — 232 с. — Із змісту: Без лікарів і священників, без могил і хрестів. — С. 43–49; Соціалістичні картоплини. — С. 43–49; «Щаслива Ганна». — С. 51–59; 3 гармат по горобцеві. — С. 69–91.
398. Звичайна, О. Страх : роман : у 2 т. / О. Звичайна. — Лондон : [Б. в.], 1957 —

- Т. 1. — 1957. — 360 с.
Т. 2. — 1958. — 420 с.
399. Земляк, В. С. Лебедина стая ; Зелені млини : романи / В. С. Земляк. — К. : Дніпро, 1987. — 623 с.
400. Козаченко, В. П. Коні воронії : Дума про матір : роман / В. П. Козаченко. — К. : Рад. письменник, 1989. — 455 с.
401. Клен, Ю. Прокляті роки : поема / Ю. Клен. — К., 1991. — С. 109–129.
402. Лановенко П. К. Невмирущий хліб : роман / П. К. Лановенко. — К. : Рад. письменник, 1966. — 346 с.
403. Лановенко, П. К. Невмирущий хліб : роман / П. К. Лановенко. — К. : Дніпро, 1981. — 344 с.
404. Мак, О. Каміння під косою : повість / О. Мак. — Торонто : Гомін України, 1973. — 158 с.
405. Мацевич, А. Харків-33... : [урив. із повісті «Микола Скрипник»] / А. Мацевич // Прапор. — 1990. — № 9. — С. 72–83.
406. Мельник, М. У диких заростях малини : роман / М. Мельник. — К. : Укр. письменник, 1992. — 383 с.
407. Міщенко, Д. О. Полювання на жар-птицю : роман; Повісті / Д. О. Міщенко. — К. : Рад. письменник, 1990. — 448 с.
408. Міщенко, О. В. Безкровна війна : книга свідчень / О. В. Міщенко ; передм. О. Гончара. — К. : Молодь, 1991. — 176 с.
409. Нудьга, Г. А. Цар-голод / Г. А. Нудьга // Київ. — 1993. — № 2. — С. 118–128.
410. Осьмачка, Т. Старий боярин, План до двору : романи / Т. Осьмачка. — К. : Укр. письменник, 1998. — 240 с.
411. Павленко, Л. О. Терновий цвіт : роман / Л. О. Павленко. — К. : Рад. письменник, 1990. — 303 с.
412. Петров, М. Моя бабуся Секлета : новела / М. Петров // Літ. Україна. — 1998. — 8 жовт. — С. 5.
413. Потупейко, М. М. Ганя і Степанко; Жменька чорного насіння : [оповідання] / М. М. Потупейко // Жовтень. — 1989. — № 6. — С. 70–77.
414. Роговий, Ф. К. Великі поминки : роман / Ф. К. Роговий // Вітчизна. — 1990. — № 8. — С. 20–82; № 9. — С. 81–108.
415. Рябчук, В. Картопляники голодного року : новела / В. Рябчук // Дзвін. — 2006. — № 1. — С. 94–97.
416. Самчук, У. Марія : Хроніка одного життя : роман / У. Самчук. — К. : Рад. письменник, 1991. — 190 с.
417. Сивирин, А. Щур : [повість] / А. Сивирин // Сивирин, А. Хрест Лугового / А. Сивирин. — Т., 2002. — С. 83–98.
418. Сосюра, В. М. Третя рота : роман / В. М. Сосюра. — К. : Рад. письменник, 1988. — 357 с.
419. Тендряков, В. Р. Хлеб для собаки : рассказ / В. Р. Тендряков // Новый мир. — 1988. — № 3. — С. 18–30.
420. Тимочко, П. Пекельний суд : політ.-драм. поема-містерія ; День Перемоги : драм. бувальщина / П. Тимочко. — Т. : Збруч, 1994. — 96 с.

421. Тимошенко, Б. Самовирок : роман / Б. Тимошенко // Вітчизна. — 1992. — № 1. — С. 18–99; № 2/3. — С. 18–92.
422. Хандрос, Б. Н. Мор : докум. повість / Б. Хандрос // Вітчизна. — 1990. — № 7. — С. 109–136; № 8. — С. 108–127.
423. Хандрос, Б. Н. Смертні листи : докум. повість / Б. Хандрос. — К. : Дніпро, 1993. — 128 с.
424. Царик, Ю. Хижий блиск місяця : новела / Ю. Царик // Дзвін. — 2005. — № 8. — С. 84–86.
425. Юрченко, В. Пекло на землі : гостросюжет. іст. роман-спогад / В. Юрченко. — Л. : Червона Калина, 1974. — 576 с.

Поезія

426. Бойченко, В. П. Крик трави : [вірші] / В. П. Бойченко // Вітчизна. — 1988. — № 11. — С. 10–12.
427. Вихрущ, В. Дорога на Голгофу : Пам'яті мільйонів українців, закатованих голодомором : [вірш] / В. Вихрущ // Вихрущ В. Поезії / В. Вихрущ. — Т., 2007. — С. 385–386.
428. Вітенко, О. Голос 33-го : вірш / О. Вітенко // Літ. Україна. — 2006. — 14 груд. — С. 5.
429. Вовк, В. Голосіння на великий голод / В. Вовк // Сучасність. — 1987. — Чис. 12. — С. 5–8.
430. Волотовська, Н. Пам'яті жертв голодомору 33-го на Україні... / Н. Волотовська // Чорна тінь голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям. — Т., 2003. — С. 263.
431. Голод на Україні : (1932–1933 рр.) : [вірш] / автор невідомий // Персонал плюс. — 2005. — 7–13 груд. — С. 9.
432. Демків, Б. Біль голодомору : [вірш] / Б. Демків // Свобода. — 1993. — 14 верес.
433. Дожилося Україна... : Народна творчість часів голодомору і колективізації на Україні / зібрав і прокоментував І. Бугаєвич. — К. : Укр. письменник, 1993. — 29 с.
434. Драй-Хмара, М. О. Поворот : поема / М. О. Драй-Хмара // Драй-Хмара М. О. Вибране. — К., 1989. — С. 148–171.
435. Йогансен, М. Г. Голод / М. Г. Йогансен // Йогансен М. Г. Поезії. — К., 1989. — С. 55–56.
436. Качуровський, І. Село : [поема] / І. Качуровський // Сучасність. — 2000. — № 11. — С. 48–57.
437. Козлов, В. Холокост : стихи / В. Козлов // Наш современник. — 2007. — № 5. — С. 169.
438. Колесник, З. Запалю я свічку : Пам'яті жертв голодомору 1932–1933 років / З. Колесник // Вільне життя. — 2007. — 20 черв. — С. 11.
439. Корецька, К. Голод : вірші / К. Корецька // Березіль. — 1992. — № 1. — С. 11–14.
440. Криворотько, А. Від тих, що померли : поема / А. Криворотько. — Т. : Тернопіль, 1993. — 71 с.

441. Крищенко, В. Голод : [вірш] / В. Крищенко // Крищенко, В. Очей не опускаючи... : поезії. — К., 1992. — С. 32–33.
442. Латюк, В. Спогад про голод : [вірші] / В. Латюк // Вільне життя. — 1993. — 10 верес.
443. Листопад, А. Навмисний голод : вірші / А. Листопад // Золоті ворота. — 1993. — № 4. — С. 117–119.
444. Мовчан, Є. Дума про голод / Є. Мовчан // Нар. творчість та етнографія. — 1990. — № 4. — С. 63.
445. Мотрич, К. Молитва за убієнних голодом / К. Мотрич // Рідна школа. — 1993. — № 5. — С. 18.
446. Омеляненко, І. Тридцять третій : [вірш] / І. Омеляненко // Вітчизна. — 1990. — № 8. — С. 13.
447. Орченко, К. Степова доля : вірш / К. Орченко // Березіль. — 1994. — № 1/2. — С. 14–16.
448. Павличко, Д. Панахида за померлими з голоду (1922, 1932, 1933, 1946 рр.) : [вірш] / Д. Павличко // Голос України. — 1993. — 9 верес. — С. 1.
449. Петренко, М. Є. Балада про батькову вишиванку : Правда про голод на Україні 1933 р. / М. Є. Петренко // Жовтень. — 1989. — № 3. — С. 72–75.
450. Петренко, М. «Несу воду для матері» : поезія / М. Петренко // Київ. — 2005. — № 7/8. — С. 52–64.
451. Руденко, М. Поезії / М. Руденко. — К. : Дніпро, 1991. — 421 с. — Із змісту: Жити можна. — С. 107; Виснажує і зраджує мене... — С. 108–109; Хліб тридцять третього. — С. 338–339.
452. Руденко, М. Хрест : поема / М. Руденко. — К. : Смолоскип, 1994. — 570 с.
453. Сапеляк, С. Вінніпег. Меморіал штучного голоду на Україні : [вірш] / С. Сапеляк // Вітчизна. — 2003. — № 1/2. — С. 48.
454. Сапеляк, С. Степова балада : пам'яті жертв голодомору / С. Сапеляк // Літ. Україна. — 2007. — 22 листоп. — С. 5.
455. Синенька, О. З вами наша молитва : [вірш] / О. Синенька // Нова доба. — 2003. — 11 квіт.
456. Ситник, М. Із циклу «Тридцять третій» : [вірші] / М. Ситник // Літ. Україна. — 1996. — 1 лют. — С. 7.
457. Славутич, Я. Моя доба : поема / Я. Славутич // Славутич, Я. Твори : у 5 т. / Я. Славутич. — К. ; Едмонтон, 1998. — Т. 2 : Поеми. Переклади. Нариси. Життєпис. — С. 48–172. — Із змісту: Голод : Пісня друга. — С. 58–67.
458. Славутич, Я. 1933 : [вірш] / Я. Славутич // Визвольний шлях. — 1994. — Кн. 6. — С. 705–706.
459. Тарнавський, Ю. Голодна Україна : розділ з поеми «У ра на» / Ю. Тарнавський // Світо-Вид. — 1993. — № 1. — С. 5–13.
460. Тичина, П. Голод : [вірш] / П. Тичина // Тичина П. Сонячні кларнети : поезії. — К., 1990. — С. 168.
461. Ткачук, П. Лиха година 1933-го ; Голодна коляда ; Слово з того світу : [вірші] / П. Ткачук // Освіта. — 1993. — 10 верес. — С. 14.
462. Хвильовий, М. Голод : [вірш] / М. Хвильовий // Хвильовий, М. Твори : у 2 т. — К., 1990. — Т. 1 : Поезія. Оповідання. Новели. Повісті. — С. 67.

463. Чубач, Г. Т. Небесна долина : вибр. поезії / Г. Т. Чубач. — К. : Укр. письменник, 1993. — 367 с.
464. Шупа, З. Запалю я свічку : вірш / З. Шупа // Вільне життя. — 2007. — 20 черв. — С. 11.
465. Щипківський, Г. Подільська елегія : вірш / Г. Щипківський // Час Руху. — 2007. — 29 трав. — С. 7.
466. Юхимович, В. Тридцять третій : Симфонія-реквієм : [вірш] / В. Юхимович // Юхимович, В. Кличу перепілку : поезії. — К., 1995. — С. 13.

***

467. Панахида за померлими з голоду : (1922, 1932, 1933, 1946 рр.) / муз. Є. Станкевича ; сл. Д. Павличка // Голос України. — 1993. — 9 верес. — С. 1.

СЦЕНАРІЇ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

468. Грицик, М. Великі твої жертви, трошки Україно : сценарій вечора до 70-річчя голодомору 1932–1933 рр. / М. Грицик // Укр. культура. — 2003. — № 9. — С. 31–33.
469. Дмитренко, Г. К. Голодний рік, голодний вік... : іст.-літ. вечір пам'яті / Г. К. Дмитренко // Уроки з народознавства. — К., 1995. — С. 90–96.
470. Лопушинський, І. Жнива скорботи : вечір-реквієм до 70-річчя штучного голодомору в Україні 1932–1933 років / І. Лопушинський // Дивослово. — 2003. — № 6. — С. 42–45.
471. Міщенко, Г. Трагічні уроки історії : літ.-муз. композиція в пам'ять про голодомор 1933 року / Г. Міщенко // Укр. мова і л-ра в школі. — 1991. — № 7. — С. 78–81.
472. «Над білим янголом скорботи — незгаслий духу смолоскип» : сценарій вечора пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. // Дивослово. — 2007. — № 11. — С. 22–24.
473. Покляцька, Г. Образу хліба вклонімося : присвячено пам'яті про трагічний 1933 рік / Г. Покляцька // Дивослово. — 2005. — № 5. — С. 24–26.
474. Реквієм по безневинних : сценарій літ. вечора // Популяризація творів українських письменників. — К., 1995. — Вип. 3. — С. 12–19.
475. Чайкіна, Л. М. У пам'ять про скорботний 33-й : літ.-муз. композиція / Л. М. Чайкіна // Рідна школа. — 1993. — № 5. — С. 19–21.

***

476. Бойко, Л. «Розп'ята душа на хресті всевишньої печалі» : бінарний урок з укр. л-ри та історії : 11 клас / Л. Бойко, В. Чорна // Укр. л-ра в загальноосвітній шк. — 2005. — № 7. — С. 39–47.
477. Деркач, С. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні та відображення його в українській літературі : інтегрований урок / С. Деркач // Освітнянин. — 2005. — № 3. — С. 9–10.
478. Пахльовська, О. Мати і антихрист : відлуння голодомору в літературі / О. Пахльовська // Урок української. — 2004. — № 1. — С. 36–38.

479. Сокіл, В. Народна проза про голодомор: питання традиції: Трагічні сторінки історії України / В. Сокіл // Нар. творчість та етнографія. — 2007. — № 6. — С. 87–91.

***

480. Скорботна пам'ять України: До 75-річчя голодомору в Україні: методично-бібліографічні поради / Обл. універс. наук. б-ка, Наук.-метод. від. ; готувала С. Т. Єрошенкова. — Т., 2007. — 36 с.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ВИДАННЯ

481. Геноцид проти українського народу: (70-річчя Голодомору): реком. список л-ри / Терноп. обл. б-ка для дітей. — Т., 2003. — 10 с.
482. Голодомор в Україні — біль нашого народу: каталог виставки НПБУ. — К., 1999. — 26 с.
483. Голодомор в Україні 1932-1933 рр.: бібліогр. покажчик / Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького; Ін-т історії України НАН України. — О.; Л.: Вид-во М. Коць, 2001. — 656 с.
484. Пам'ять народу неубієнна: Голодомор на Чернігівщині 1932–1933 рр.: бібліогр. покажчик / [Чернігів. ДОУНБ ім. В. Г. Короленка]. — Чернігів: Чернігів. обереги, 2005. — 50 с.

Зміст

ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ — БІЛЬ СЕРЦЯ ВСІЄЇ УКРАЇНИ	4
ГОЛОДОМОР 1932–1933 РОКІВ НА СТОРІНКАХ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ ТЕРНОПІЛЛЯ.....	20
ГОЛОДОМОР У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	24
Проза.....	24
Поезія.....	27
СЦЕНАРІЇ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.....	29
БІБЛІОГРАФІЧНІ ВИДАННЯ.....	30

Чорна пляма в історії України

Бібліографічний список

Укладачі *Н. Маскова, В. Чупрова, Л. Оленич*

Редактор *Г. Жовтко*

Відповідальний за випуск *В. Вітенко*

Комп'ютерний набір *Н. Мучка, Ю. Ділай*

Наклад 25 примірників.

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека.
46000, м. Тернопіль, б-р Т. Шевченка, 15.
Тел. 8-(0352)-52-52-64.
www.library.te.ua